

GENERALDIREKTØREN

Maria Rørbye Rønn

DR Byen
Emil Holms Kanal 20
DK-0999 København C
T +45 3520 3040
www.dr.dk

3. juli 2019

Kære

Du har den klaget over en artikel på dr.dk fra den 25. maj 2019. Efter at redaktionen afviste din kritik, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og lavet en indstilling til min afgørelse.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg har valgt at følge.

Med venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn
Generaldirektør

Kopi: Journalen

Etikchef Anja Lundberg-Andersen
Underdirektør Frank Serup Laybourn
Redaktionschef Judith Skriver
Direktør Henrik Bo Nielsen, DR Kultur

Gennemgang af sagen

Den 26. maj 2019 skriver klager _____, (herefter benævnt Klager) til Lytternes og seernes redaktør (herefter LSR).

Kære Jesper Termansen,

Jeg skriver til dig efter at have læst denne artikel:

<https://www.dr.dk/nyheder/detektor/detektor-socialdemokratiet-vil-kun-oege-skatten-de-rigeste-men-stort-set-alle>

Programmer beskrives således:

Detektor konfronterer hver uge politikere, medier og andre magthavere med fejl og falske påstande i den offentlige debat.

I den artikel som jeg linker til, vælger Detektor, midt i en valgkamp, at undersøge Socialdemokratiets 2020 udspil.

Som udgangspunkt finder jeg det problematisk at man overhovedet vælger at undersøge politiske udspil, for derefter at sætte to streger under et facit.

Økonomisk politik er ikke en eksakt videnskab, og dermed vanskeligt, nærmest umuligt, at komme med det "korrekte svar".

Jeg mener at Detektor er på en umulig opgave her. Og det rigtige svar, hvis det findes, kan kun skrives i historiebøgerne.

Når man så alligevel vælger at kaste sig ud i den opgave, som i min optik er umulig at svare objektivt på, bør man vælge sine kilder med omhu.

Man vælger i artiklen, blandt flere, at bruge den liberale tænktank Cepos som ekspert. Med en smule kritisk sans ved man, at Cepos er en borgerlig tænketank og dermed i sagens natur politisk modstander til Socialdemokratiet. Dette burde diskvalificere dem som kilde.

Alternativt bruge flere modsat rettede kilder. Kunne her være Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Dog vil to modsatrettede synspunkter jo ikke give fakta. Og dermed mere egnet til et debatprogram end til et faktabaseret program.

Endvidere bruges et ministersvar fra Skatteministeren som kilde. Som bekendt er skatteminister Karsten Lauritzen også politisk modstander. Og dermed mener jeg heller ikke de tal er objektive.

Generelt mener jeg man skal være varsom med at bruge tal fra ministerier som uvildig kilde. (Kan her anbefale Jesper Tynells bog Mørkelygten som beskriver "Embedsmænd skærer løbende tal, jura og faktuelle oplysninger til, så de bedst muligt sælger regeringens politik.")

Med hensyn til tal fra ministerier, burde man vel også have lært af sagen fra undervisningsministeriet omkring tal for integration. Hvor Berlingske "glemte" at være kildekritisk.

Jeg mener derfor ikke at det faktatjek burde være lavet. Og burde være et element i et debatprogram.

Derudover mener jeg journalisten i interviewet med Benny Engelbrecht i radioen er unødvendigt polemisk. Og mere bærer præg af debatprogram.

DR's svar

Den 3. juni 2019 svarer redaktionschef Judith Skriver, som er ansvarlig for Detektor, Klager i nedenstående email:

"Kære

Tak for din henvendelse. Jeg skal forsøge at svare på dine forskellige kritikpunkter herunder.

Først og fremmest kan jeg forstå, at du er utilfreds med, at Detektor midt i en valgkamp i det hele taget undersøger Socialdemokratiets udspil. Det er imidlertid netop det, der er Detektors opgave. Og vi mener faktisk, det er endnu vigtigere midt i en valgkamp at undersøge, om der er hold i de påstande, der fylder i den politiske debat. Derfor har Detektor de seneste uger faktisk tjekket en lang række udsagn fra hele det politiske spektrum, og det vil Detektor fortsætte med frem mod valget denne uge.

Du er også kritisk ift. kildevalget i den konkrete historie. Specifikt mener du, at Mads Lundby Hansen fra Cepos ikke kan bruges som kilde, selvom han klart og tydeligt er deklareret som "vicedirektør og cheføkonom i den liberale tænketank Cepos". Detektor bruger dog jævnligt kilder fra forskellige tænketanke – f.eks. Cepos, AE, Kraka og Justitia – og de bliver altid deklareret tydeligt. Derudover bliver de altid suppleret med andre kilder, som regel fra et af landets universiteter. Det er også tilfældet i dette faktatjek, hvor Per Nikolaj Bukh, der er professor i økonomistyring på AAU, og Simon Halphen Boserup, der er adjunkt på Økonomisk Institut ved Københavns Universitet, også forholder sig til påstanden. Finansministeriet skriver i øvrigt det samme som Mads Lundby Hansen i dette svar, som Socialdemokratiet bygger sin en del af 2025-planen på:

<https://www.ft.dk/samling/20181/almdel/fiu/spm/273/svar/1547684/2000591.pdf>

Det fører videre til din kritik af, at der henvises til et svar fra Skatteministeriet i artiklen. I svaret kan man læse, at skatten på arbejdsgiverbetalt telefon i dag rammer cirka 514.000 danskere, hvoraf over halvdelen ikke betaler topskat. Det er helt faktuelle tal, hvorfor jeg har svært ved at se det problematiske i det.

Klager beder herefter LSR om at gennemgå sagen, hvilket jeg hermed gør.

Indstilling

'Detektor' kalder sig "hele DR's faktatjekkere." Programmet udkommer som ugentligt radioprogram og udkommer med artikler på dr.dk.

Programmet konfronterer hver uge politikere, medier og andre magthavere med fejl og falske påstande i den offentlige debat, sådan som Klager citerer programmet for. I den påklagede artikel vælger 'Detektor' at se nærmere på Socialdemokratiets 2020-udspil, som var den del af den socialdemokratiske valgkamp til Folketingsvalget 2019.

Klagers første påstand er, at det er problematisk, at DR undersøger det økonomiske udspil for at finde en sandhed. "At sætte to streger under facit", som Klager udtrykker det. Økonomi er ikke en eksakt videnskab, påpeger klager, og dermed er det vanskeligt at komme med et korrekt svar.

Klager benævner det som en "umulig opgave", som 'Detektor' har sat sig på.

Det ligger inden for DR's redaktionelle ret at give sig selv sådan et opdrag at ville undersøge holdbarheden af en økonomisk politik. Det hører inden for almindelig kritisk journalistik.

Detektor bedriver ikke forskning, og derfor opfatter jeg heller ikke 'Detektors' mission som at finde "sandheden" om eksempelvis en økonomisk påstand. 'Detektor' afgiver over for lytterne, læserne og seerne derimod et løfte om med særlig grundighed at efterprøve en påstand, og det stiller høje krav til kildeanvendelsen. 'Detektor' hævder at efterprøve holdbarheden af et udsagn og dermed, om det er "korrekt" eller "ukorrekt."

Samlet bedømt ligger det inden for DR's ret og også i et vist omfang pligt at undersøge magthaveres påstande, sådan som 'Detektor' har sat sig for. Klager har dog ret i, at det stiller store krav til kildegrundlaget, og i den konkrete sammenhæng er det korrekt, at økonomi er en videnskabelig disciplin, som i høj grad er påvirkelig af forudsætningerne for "regnestykket", og hvor resultatet kan være til fortolkning alt efter de data og de forudsætninger, der er langt ind for beregningen.

Den næste påstand fra Klager er, at den anvendte økonom fra Cepos burde være diskvalificeret som ekspert, fordi Cepos er en borgerlig-liberal tænketank, der i sagens natur er modstander til Socialdemokratiet.

Selve artiklen

Detektor undersøger Socialdemokratiets påstand om, at de skattestigninger, som skal finansiere den socialdemokratiske plan, kun vil ramme fem procent af den danske befolkning.

Den første ekspert, som benyttes, er professor Per Nikolaj Bukh, Institut for Økonomi og Ledelse, Aalborg Universitet.

Han er citeret for følgende: *"Det er ingen tvivl om, at der også vil være lønmodtagere med lave indkomster, der vil opleve en stigning i beskatning."*

Skattestigninger vil ramme størstedelen af danskerne, siger økonomer til 'Detektor.' Det slår 'Detektor' fast senere i artiklen.

Dernæst er vicedirektør og cheføkonom i den liberale tænketank Cepos, Mads Lundby, citeret for følgende:

"Socialdemokratiet efterlader et indtryk af, at det ikke er almindelige danskere, der kommer til at betale. Men det kommer de til i stor udstrækning."

Bemærkningen henviser til, at der kommer punktafgifter på plastikposer og skat på arbejdsgiverbetalt telefon. Dertil kommer en skat på *virksomhedsoverdragelse* og en mulig bankskat, som også fordyrer vilkårene for danskere, ifølge artiklen.

Senere nævnes punktafgifter på blandt andet kaffe, slik, chokolade og bilpærer..

Per Nikolaj Bukh siger i den forbindelse, at punktafgifterne bliver lagt oven på priserne, og det vil ramme "hr. og fru Danmark."

Han føjer til: *"Punktafgifter rammer bredt – faktisk nærmest alle, der har et forbrug – og netop den type afgifter har en social slagside, da de personer, som tjener mindst, relativt set vil blive hårdest ramt."*

Dernæst nævnes, at Socialdemokratiet vil *fastholde* skatten på arbejdsgiverbetalte telefoner, hvilket skal indbringe ekstra 700 millioner kroner til staten – hvilket er en skattestigning, da skatten ellers var aftalt til at udgå som følge af aftale mellem regeringen og Dansk Folkeparti.

Det kommenterer adjunkt på Økonomisk Institut på Københavns Universitet, Simon Halphen Boserup således: *"De skal betale det samme i skat, som de gør nu. Men til næste år går de jo så glip af en skattelettelse."*

Dernæst citeres Per Nikolaj Bukh atter. Det sker i forhold til afgifter på plastikflasker og plastposer:

"Det vil i et eller andet omfang påvirke alle. Der er få mennesker, der kan holde sig helt uden om plastemballage."

Der medvirker tre økonomer i artiklen. To universitetsøkonomer samt en vicedirektør i den borgerligt-liberale tænketank, Cepos.

Alle tre økonomer understøtter 'Detektors' præmis om, at Socialdemokratiets nye punktskatter rammer stort set alle i den danske befolkning og ikke kun cirka fem procent.

De to universitetsøkonomer uddyber det teoretiske argument, at en stykafgift lagt på en vare (afgift på plasticpose for eksempel) rammer alle, da alle i et eller andet omfang køber – for eksempel plastikposer. Men afgiften vejer tungest i budgettet for de laveste indkomster.

Mads Lundby er en anden type kilde end de to universitetsøkonomer. Lundby repræsenterer en partskilde, den borgerlige-liberale tænketank Cepos, og derfor er det rimeligt at antage, at Lundbys udtalelser kan være farvet af det politiske udgangspunkt. Det er i artiklen nævnt, at Cepos er en "liberal tænketank." I den forstand er der i artiklen givet den deklaration, at tænketanken arbejder ud fra et "liberalt" værdigrundlag.

'Detektor' overtrådte ikke DR's etiske retningslinjer ved at vælge Mads Lundby som kilde sammen med de to universitetsøkonomer. Lundby er som partskilde afbalanceret af to uafhængige økonomer.

Lundbys udtalelse ligger på linje med de to universitetsøkonomer. Så klager får ikke medhold i, at Cepos er diskvalificeret til at blive anvendt i artiklen. Men når 'Detektor' forsøger at tjekke politiske og økonomiske påstande som nøgternt som muligt ud fra en journalistisk arbejds metode, stiller det store krav til "varedeklaration" og kildekritik, alene fordi det er en partkilde, når det er en kildetype som en tænketank, man benytter. I den forstand har Klager ret i, at man skal vælge sine kilder med omhu.

Klager foreslår, at man alternativt også kunne benytte tænketanken, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. Men det ville ikke i sig selv give fakta og er mere egnet til et debatprogram, mener Klager.

Næste påstand fra Klager er, at de tal, som 'Detektor' refererer fra et notat fra Skatteministeriet, heller ikke er objektive tal. Daværende skatteminister Karsten Lauritzen er også en politisk modstander til Socialdemokratiet.

Et svar fra skatteministeren til Folketinget den 18. januar 2018 lyder:

"Der ønskes en tabel, der viser, hvor mange topskatteydere henholdsvis ikke-topskatte-ydere der beskattes af fri telefon m.v., hvor stor en andel dette udgør af henholdsvis topskatteydere og ikke-topskatteskatteydere, samt hvor stor

provenutabet ved at opgive beskatningen af fri telefon er fordelt på de to grupper af skatteydere."

En fortsat beskatning af arbejdsgiverbetalt telefon vil ramme 514.000 mennesker, skriver DR med afsæt i svaret til Folketinget.

Klager har principielt ret i, at skatteministeren er politiker og ministeriet ikke kan betragtes som en uvildig kilde, men samtidig er ministeren underlagt Ministeransvarlighedsloven og pligten til at tale sandt. Den blev fastslået i forbindelse med den såkaldte Christiania-sag, hvor den daværende justitsminister Morten Bødskov havde afgivet forkerte oplysninger til Folketinget under henvisning til, at der var tale om en "nødløgn."¹ Morten Bødskov gik af som følge af sagen. Efterfølgeren Mette Frederiksen nedsatte i forbindelse med sagens behandling i Folketinget, et udvalg med forhenværende højesteretsdommer Børge Dahl som formand.

Her slås fast, at sandhedspligten er fundamental for demokratiet og tilliden mellem Folketing og regering.

Det er derfor i denne sammenhæng rimeligt at antage, at Skatteministeriet har oplyst korrekte tal vedrørende antallet af skatteydere, der vil blive påvirket af, at skattelettelsen på arbejdsgiverbetalte telefoner ikke bliver gennemført.

Den sidste klagepåstand drejer sig om, at 'Detektors' interview med socialdemokraten Benny Engelbrecht (BE) i radioen var "unødvendigt polemisk og bærer præg af et debatprogram."

Journalist (J)

"jeg kan godt lide at drikke vin. Jeg spiser også tit chokolade, og jeg køber tit ind, og når jeg gør det, så køber jeg faktisk altid en plasticpose. Og jeg kan også godt lide, faktisk, at drikke vand af plastikflasker. Bliver det dyrere for mig, hvis I får indført jeres økonomiske plan?"

BE: "Jeg håber selvfølgelig, at du kommer til at tænke lidt mere miljøbevidst, end det, som du umiddelbart lægger op til her", --afbrydes

J: "Men det er ikke det, jeg spørger om, Benny Engelbrecht. Jeg spørger om, om det bliver dyrere for mig, hvis I får indført jeres plan?"

BE: "Det vil blive sådan, at der vil være nogle punktafgifter, der stiger en lille smule, en stigning som kommer til at harmonere med, hvad din løn stiger med."

J: "Så det bliver dyrere?"

BE: "Det vil ikke i forhold til din disponible indkomst blive dyrere, men det vil blive dyrere,"..-afbrydes

J: "Benny Engelbrecht, vil du ikke bare svare i kroner og øre: Bliver det dyrere? Bliver det dyrere næste gang, jeg går ned i Netto?"

¹

<https://www.ft.dk/samling/20171/almdel/eru/spm/134/svar/1483218/1884538/index.htm>

BE: "Du afbrød mig midt i, at jeg var ved at svare på det. 1. Det bliver ikke dyrere målt i forhold til din disponible indkomst, 2. Du vil sandsynligvis skulle betale lidt flere ører, end du gør i dag. Og det er ørebeløb vi taler om i forhold til den enkelte plasticpose."

Interviewet drejer sig om kernen i den kritik, som fremsættes i artiklen: En stykafgift vil påvirke stort set alle danskere i form af højere priser for eksempel på indkøbsposer af plast, hvor den forhøjede stykafgift er lagt oven på prisen og dermed forbrugeren.

Benny Engelbrecht sætter spørgsmålet i forhold til en forventet gennemsnitlig stigning i den enkeltes disponible indkomst, og derfor opstår der en kamp på ord om *præmissen* for en prisstigning.

'Detektor' vil have slået fast, at en plasticpose numerisk set stiger i pris uanset lønudviklingen i samfundet, og den socialdemokratiske politiker vil relativere prisstigningen i forhold til en forventet stigning i lønningerne.

Det er helt relevant, at 'Detektor' holder fast i sit spørgsmål, når politikerer vælger at svare på en måde, så Socialdemokratiet forsøger at undgå at svare ja til en prisstigning. Det er dermed hverken polemisk eller unødigt polemisk. 'Detektor' er nødt til at fastholde sin vinkel for at få et svar.

Interviewet bærer ikke præg af et debatprogram, men som et kritisk interview med en politiker om et for udgangspunktet helt relevant og centralt spørgsmål.

Konklusion

En klager mente, at 'Detektors' gennemgang af Socialdemokratiets 2020-plan i valgkampen var presseetisk problematisk. For det første fordi Klageren ikke mente, at emnet var egnet til slå fast, hvad der er et korrekt svar. Det er DR's ret at vælge hvilke emner, som man vil beskæftige sig med, og emnet her var helt relevant, navnlig i en valgkamp, når man definerer journalisters rolle som at afprøve påstande fremsat af magthavere, herunder politikere. Det er korrekt, at økonomi ikke er en eksakt videnskab og påvirket af de forudsætninger, som ligger til grund for en analyse. Men her er heller ikke tale om videnskab, men en klassisk journalistisk efterprøvning af argumenter fra et parti, som aspirerede til statsministerposten. Dernæst kritiserede klager, at 'Detektor' valgte at interviewe vicedirektør og økonom Mads Lundby fra den borgerligt-liberale tænketank Cepos sammen med to universitetsøkonomer. Der er ikke noget til hinder for, at DR kan interviewe Cepos i en artikel af denne type, men det er korrekt, at Cepos-økonomen er en partskilde i modsætning til de to fagøkonomer fra henholdsvis Aalborg Universitet og Københavns Universitet. Det stiller større krav til deklarationen af kilden og kritikken af kildens udtalelser. Her var det tydelig deklareret, at Cepos er en "liberal" tænketank. Såvel Mads Lundby som de to øvrige økonomer slog generelt fast, at øgede punktafgifter for eksempel på chokolade, kaffe og plastikposer rammer stort set hele befolkningen og ikke kun fem procent, sådan som Socialdemokratiet havde hævdet i forbindelse med planen.

Endvidere kritiserede klager, at DR anvendte tal fra Skatteministeriet til at anslå, at en kommende skatteforhøjelse på arbejdsgiverbetalte telefoner vil ramme 514.000 danskere. Klager henviser til, at Skatteministeriet ikke er uvildigt, men styret af en på det tidspunkt Venstre- minister. Imidlertid er ministre underlagt

Ministeransvarlighedsloven med streng pligt til at afgive korrekte oplysninger til Folketinget. Uagtet en teoretisk bekymring for, at en Venstre-skatteminister vil kunne præge sit system til at dreje et svar i en ugunstig retning for Socialdemokratiet, så var DR i sin ret til at lægge tallet fra ministeriet til grund. Det stammer i øvrigt fra 19. januar 2018, og dermed er det afgivet længe før den valgkamp, hvor artiklen knytter sig til.

Til sidst kritiserer Klager DR for at foretage et interview med socialdemokraten Benny Engelbrecht om skattestigningerne som "unødvendigt polemisk." Her var tale om, at 'Detektor' fastholdt hovedspørgsmålet om prisstigninger, mens den socialdemokratiske politiker forsøgte at sætte de forhøjede punktafgifter i forhold til en mulig stigning i danskernes disponible indkomst. Af hensyn til at få et svar på det stillede spørgsmål, holdt 'Detektor' fast. Det var hverken polemisk eller unødvendigt. Det var journalistik inden for DR's etiske retningslinjer.

Klager får ikke medhold i sine klagepunkter.

Jesper Termansen, den 2. juli 2019